

Nagy Károly gyűjtéséhez hozzájárultak : Ur-
sits D. 2 K. R. A. 5 K. P. E. 5 K. W. M. 3 K.
Markstein 3 K.

Lakatos Sándor gyűjtéséhez hozzájárultak :
L. S. 100 K. Hegedüs Loránt 100 K. Wildburg
Aladár báró 20 K. Cserny Károly 20 K. Tallián
Béla 20 K. Karátson Lajos 100 K. Altschul Artur
20 K. Egyedi Arthur 10 K.

Az Olvasóterem gyűjtéséhez hozzájárultak :
Király Béla 1 K. N. N. 10 K. Neumann Lipótné
2 K. Buchinger Izidor 5 K. Seidl Ambrus 50 K.
Popper Sándor 30 fillér. Beck Imre 1 K. Fodor
Elek 1 K. Sas Vilmos dr. 5 K. Pokorny István
10 K. Gálosi József 1 K. Benoid A. 1 K. Ifj. Foris
Lajos dr. 1 K. F. (olvashatatlan) 5 K. N. N. 3 K.
Kotányi Olga 20 K. Pajor-szanatórium 10 K.
Révész Palika 5 K. Bendl Béla 3 K. Peész Pál
1 K. Weiner Mór 1 K. Neményi Jenő 1 K. Einfeld
Simon 1 K. N. K. 2 K. H. B. 50 fillér. H. A. 50 fillér.

*

A hozzánk befolyó összegeket naponként a
Pesti Magyar Kereskedelmi Bank Rákóczi-uti
fiókosztályához befizetjük, a honnét 10.000 ko-
ronás tételekben a honvédelmi miniszter ur kezé-
hez kiutalványozzuk. Az első 10.000 korona át-
utalása ma megtörtént.

*

Ujpesten Miklós Antal dr. polgármester veze-
tése alatt több egyesület közreműködésével pol-
gári bizottság alakult, mely mozgalmat indított
a hadbavonuló katonák családjainak segélyezésére.
A polgárság több ezer koronát adott össze a ne-
mes czélra, melyet annak idején szét fognak osz-
tani az arra szorulóknak.

A mozgósított főváros.

— Saját tudósítónktól. —

Az események szédületes gyorsasággal ker-
getik egymást. Csütörtök éjjel tették közzé a
démarche-ot, szombaton este belgrádi követünk
már elhagyta a szerb fővárost, vasárnap reggel
megkezdődött a mozgósítás, hétfőn már vadonatúj
csukaszürke uniformisban láttuk azokat, a kik
még tegnap civilek voltak, kedden délután meg-
jelent a király manifesztuma Népeimhez! és ma,
szerdán, már megjött az első összeütközés diadal-
mas hire, fegyvereinknek teljes győzelem jár nyo-
mában.

És az események ördögi gyorsaságával lépést
tart az egész ország határtalan lelkesedése, a harci
készség belopódzott mindnyájunk szívébe, mely
megtelt a teljes győzelem vágyával és az epekedés-
sel egy valóban szebb, fényesebb és boldogabb
jövő iránt. Harci lázban ég az ország, harci láz-
ban ez a mi imádott Budapestünk: a legelső, a
legtehetségesebb városa a világnak.

A mozgósított város képét főként a körut és
a Rákóczi-ut adja. A Belváros csendés, mindössze
azokon a pontokon tumultuózusabb, a hová
Az Ujság híreit kifüggesztik. Hatalmas csoportok
verődnek a Kossuth Lajos-utcában, Váci-utcá-
ban, az Andrássy-utnak Váci-körut felé eső részén,
és mihán olvassák *Az Ujság* hiteles jelentéseit.
Ámde annál élénkebb élet lüktet kifelé, végig a
körutakon, a Rákóczi-uton és a pályaudvarok irá-
nyában, — itt nincs egy talpalatnyi hely, mely
ne ordítaná bele a lelkekbe, hogy rendkívüli időket
élünk.

Ezren meg ezren lepték el ma dél óta *Az Ujság*
Olvasótermének vidékét, és a mikor elterjedt
az első összeütközés, az első diadal hire, az
egész főváros megindult Olvasótermünk felé.
Egy hatalmas sziréna sivitott bele messze el-
hangzón a tömegbe, jelezve, hogy megjöttek az
első hiteles jelentések. És már néhány percz mul-
va öles plakátok jelentek meg az Olvasóterem ki-
rakatában, melyeket fenhangan százszor is el-
olvastak az emberek és továbbítottak a távolabb
állóknak.

Egy óra volt ekkor délután. Egetrengető éljen-
zés hangzott fel a plakátok megpillantásakor, a
királyt éltették, a hazát, a hadsereget és — Nándor-
fehérvárt. Valami isteni láz fogta el az embereket,

és a lelkesedés, mely, úgy tudtuk, már nem fokoz-
ható, egyre nagyobb hullámokat vert. A közlekedés
természetesen megakadt az egész köruton, kocsik,
autók valóságos torlaszokat alkottak.

Mozdulni sem lehetett mindaddig, a mig hatal-
mas katonai teherszállító autók nem tűntek fel a
láthatáron. Emeletes járművek, melyek torony-
magasságban voltak megrakva fegyverekkel, ka-
tonai felszerelésekkel, egyenruhákkal, sapkákkal,
bakancsokkal. Vajjon hová igyekeznek?

Az Erzsébet-körut 37. és 39. számú házai előtt
megállapodtak. A járdát elzárták a kocsik széles-
ségében és kezdetét vette a lerakodás. Ezekben a
házakban öltöztetik fel ugyanis a tartalékosokat,
mint civilek vonulnak a házba és mint délczege
hadfiak kerülnek ismét elő onnan. A ház kapuján
tájékoztató czédula.

És milyen bámulatos rendben, milyen kato-
nás pontossággal történik az egész lerakodás. Alig
néhány percz és az imént még rogyásig megrakott
autók üresek és már indulnak is vissza újabb szál-
lítmányért.

Aztán ismét változik a kép. Végig a köruton
municziót szállítanak, vagy kétszáz szekér vonu-
l végig megrakottan kenyérral, liszttel, burgonyá-
val, czukorral, kávéval. Afféle parasztszekerek, a
melyek elé parasztlovak vannak fogva, magyaros
szerszámu lovak, kötőfékkel. Minden kocsin három
katona, az is csukaszürke uniformisban van, a
melyik a lovakat hajtja. És jókedvűek és lelkesül-
tek mindnyájan és az utca közönségének üdvöz-
lését sapkalengetéssel viszonzózzák.

Nagy zakatolással most ismét más teherautók
közelednek, két-három összekapcsolt kocsit, a me-
lyeken fegyvereket szállítanak, és ismét mások
megrakottan ágyukerekkel. De ezeken a jár-
műveken a soffőr mellett már tiszték ülnek, had-
nagy, főhadnagy és a szállítmány tetejében al-
tiszték. Közben egész ezredek masiroznak, tar-
talékosok és népfelkelők, ez utóbbiak a honvédség
régii uniformisában. És fészeken, büszkén masiroz-
nak, mint a regruták, pedig valamennyien jóval
tul vannak a tartalékkoron és közelebb a negy-
venhez, mint a harminczhoz. Persze az utca
dörgő éljenzéséből kijut ezeknek is, a mint hogy
nem is érdemes most csak katonának lenni. Ők a
kényeztetettek, az imádottak, a boldogabbak és
ők azok, a kikben végtelenül nagy örömünk telik.

(A pályaudvarokon.)

A pályaudvarokat valóságos szekértábor veszi
körül. Lassan mozognak a kocsik, a fűgőbb alkal-
matosságok megrekednek a teherszállító autók
és társzekerek tömkelegében. A keleti pályaudvar
előtt kisebb csapatokban vesztegelnek a csuka-
szürke bakák; rengeteg asszonykép, árusok tömege
veszi körül az utrakész harcosokat. Itt-ott pa-
rancs hangzik s harmincz-negyven legény glédába
áll. A várótermeken át vonulnak a perronra, a
hol áthatolhatatlan tömegekben gomolyognak a
felszerelt katonák: mindenféle fegyvernem: fel-
nem öltözött tartalékosok, napbarnított atyafiak,
a kik most érkeztek vidékről, de már katonai el-
szállásolásban részesülnek az éjszaka. A hosszú
vasuti utazás után kissé fáradtak és piszkosak
a legények, de a szemük ragyog, az arcukra kiül,
a kíváncsiság, a minthogy csakugyan szédítő,
grandiózus látvány ez a pályaudvar fülsiketítő
lármájával, sokszínű népével, katonai gruppaival,
a rendezkedő tiszték rohanásával, a családjuktól
bucsuzkodó tartalékos tiszték kardcsörtetésével,
a vasuti hordárok eszeveszett lihegésével s a ka-
tonai rendezkedéssel, mely póznára tűzött táblák
alá szólítja a vagonokból kiszálló civilecsapato-
kat, a barna fiukat, a kik mezei munkából szakad-
tak ide, s most bevonulnak ideiglenes szállásaikra.
Most érkezett egy bácskai vonat, végtelen sora a
vagonoknak s csak úgy önti a tartalékosokat,
jókedvű, duhajkodó legényeket félrekapott kalap-
pal, hegyes virginiával az ajkuk között. »Az X.

számu tábori ágyvezred tartalékosai hangzik a vezényszó. A fiuk esendben odaállnak a táblát lengető altiszt mellé és nyugodtan várnak a sorukra. Az érkezési oldallal szemben, a tulsó perronon glédába áll vagy husz katonacsapat. Itt nagy cigarettasztoztatás folyik; tizes-huszas csomagokban vásárolják a szivart, cigarettet a pályaudvari trafikokban a hazafias adakozók és ellátják a legényeket füstölínivalóval. Az adakozásban részt vesznek a tartalékos tiszték is, a kik most várnak a vonatukra.

Karesu, lányképű tisztcskék járnak vadonatuj egyenruhában, karjukba csimpaszkodó fiatal hölgyekkel, leánykákkal. A jó testvérek kísérik ki fiúereiket, fiatal szerelmes asszonykák férjeiket, s könyhullatás nélkül, erős kézzorítással, zsebkendőlobogtatással bucsuzkodnak. Nincs érdekes szcéna, nincs kesergés. Erősek, bátrak, reménykedők az asszonyok, a férfiak mosolygók, elszántak. Most füttyöl a vonat, az imént robogott be a másik. Fiume felől jött a hosszú kocsisor, rengeteg nyaraló jött, tiz vagonnyi tartalékos lombfűzéses, felvirágozott kocsikban, vig notázással.

A pályaudvar fülsiketítő zsvijából, a tolongó emberáradatból az állomásfőnökség helyiségeibe menekülünk. A magánforgalomra vonatkozólag a keleti pályaudvar főnöksége készséggel ad felvilágosítást:

— A forgalom a maximumig emelkedett a mai nap. Különösen sok a fürdőhelyekről visszatérő család, a minék az a magyarázata, hogy ma éjjel tizenkét órakor már a katonai menetrend lép életbe és a nyaralók attól tartanak, hogy azután bajos lesz a közlekedés a pályaudvar felé. Különösen sokan érkeznek Fiume felől, a tengerpartról s a balatoni fürdőkből. A ruttkai vonalon aránylag csekélyebb a forgalom. Sok baj van a személypodgyászszal a keleti és nyugati pályaudvaron; a teherpályaudvaron persze ennél is több a munka. A nyugati pályaudvaron a bécsi vonal rengeteg forgalmát bonyolítják le, ott a délután folyamán, öt óra tájban már érvénybe lépett az új menetrend; a keleti pályaudvaron csak éjjeltől kezdve indítják a katonai menetrend szerint a vonatokat.

Ezt az információt kaptuk a keleti pályaudvaron; a nyugati pályaudvar állomásfőnökségén sem kaphattunk részletesebb értesítést. A Ferencvárosi pályaudvar nagyobb katonai forgalmat bonyolít le, innen éppenséggel nincs értesítés. Hatalmasan nagyszerű és megrázó a budapesti pályaudvarok képe; rendkívüli impressziókkal, zsbongó fejjel és ismeretlen nagy érzéssel eltelve távoznak a perronokról.

(Az uteza este.)

Ma este már elmaradt a zenés takarodó, a lelkesedés azonban korántsem csappant meg, zene helyett énekszótól volt hangos az uteza, a hol pillanatról-pillanatra kitört a tömegből a háborus hangulat nagyszerűsége.

A tömeg keresztül-kasul bejárta a várost s a késő esti órákban a nemzeti munkapárt elé vonult. Itt Vargha Gábor, Rakovszky Iván országgyűlési képviselők intéztek beszédet a tömeghez, mely a Kossuth-nóta hangjai mellett az Országos, majd innen a Nemzeti Kaszinó épülete elé ment. A kaszinó előtt Rohonczy Gida és Teleki Pál gróf hosszabb beszédet mondtak a tömeghez, mely ezután a királyt és a hadsereget az első fegyveres ténykedésből kifolyólag hatalmas lelkesedéssel ünnepelte.

Éjjel után egy ezred katona vonult fel az Erzsébet-köruton. Óriási néptömeg vette közre és éljenezte őket. Miko *Az Ujság* Olvasóterme elé értek, a zászlótartó katona meghajította az ezred zászlaját, a katonák lekapták sapkájukat és éljeneztek kiáltottak *Az Ujságra*. A közönség tapsolt és éljenezett.

(A csendes Városliget.)

A nyaraló Budapest legkedvesebb tartózkodási helye, a Városliget, szinte teljesen kivetkőzött

szokott mindennapiságából a háborus idők izgalmai következtében. A Stefánia-ut, hol ezelőtt egy héttel is egymást érték a ragyogó magánfogatok, gyors fiakkerek és pompás autók, gyalogjáróján pedig a sétálók ezrei gyönyörködtek a kocsikorzó kaleidoszkopszerű változatosságában, üres, néptelen. Kisérteties némaságu csendjét csak néha-néha zavarja meg egy-egy kocsis robogása, vagy néhány gyalogjáró lépteinek a zaja. Tágas kávéházaiban nem játszik a katonazene. Az üres asztalok hiába is várnak vendégre. Mindenki bent van a városban, hogy minél előbb hallja az újabb híreket, minél előbb olvassa a lapok rendkívüli kiadásait. A népszerű Kolegerszky, az előkelő Gerbeaud megfogyatkozott pinczérei unottan ásitoznak. Alig-alig téved be valaki is a mindennapi törzsvendégek közül.

A Fővárosi pavillonban már hangosabb az élet. Zene is játszik, közönség is van. Kuplák és operettmelódiák helyett most inkább hazafias dalokat és harci indulókat akarnak hallani a kávéház vendégei. Megtapsolják a Rákóczi-indulót és a Prinz Eugen-marsot s felállva és kalaplevéve hallgatják a Szózatot és a Himnuszt.

Beljebb megint csendes a liget. Sétálók nem igen zavarják a némaságot. Középből és távolból is jóformán csak a kertészlegények baltáinak és fűrészeinek a zaja hallatszik, a mint a mult heti viharok áldozatul esett fákat csonkolják le és szállítják el.

Az állatkert tájékán már több a nép. Behívott tartalékosok és bevonuló póttartalékosok nézegetik errefelé a liget látnivalóit. Magát az állatkertet is több csoport keresi fel.

— Még az a jó, — mondja az állatkert pénztárosa — hogy a bevonuló katonák kijönnek ide is, különben alig akadna látogató. A bevétel így is csaknem kilenczven százalékkal csökkent. Míg azelőtt esti pénztárnyitás után egy órával négy-öt száz korona volt már a bevételünk, most még egy huszkoronást sem tudnék váltani.

S tényleg alig lehet embereket látni az állatkert területén. A nagy sétányt szegélyező székeken elvéve ül csak néhány ember, a filharmónikus zenekar néptelen asztaloknak, üres székeknek játszik. Az állatok körül már többen járnak. Csupa katona. Nagy részük már új egyenruhában feszít, mások azonban még csak a polgári ruhájukat hordják. A bölények előtt megszólal az egyik:

— Ezekkel szántani, vagy hordoskodni köllene. Kár az ilyen erős barmot így hevertetni.

A másik — polgári életben halász — a fókákat szidja.

— Nem elég vidra pusztítja a halakat!? Mire való még ezt a sok halevő férget is idehozni.

A gyermekjátsszótér vidáman hancurozó gyermekeiben gyönyörködnek még. Némelyiküknek köny szökik a szemébe. Otthon maradt családjukra gondolnak. A pillanatnyi elérékenyülést azonban mintha maguk is elszégyelnék. Megtörlik nedves szemüket, kihuzzák magukat s elkezdnek a háboruról beszélni. Szidják a ráczot, szidják Petár királyt s összefogóva indulnak a »vurstli« felé.

Itt mintha semmi sem változott volna, oly hangos az élet. Csak a katona több, mint rendesen. Természetes, hogy a háborus hangulat is itt látszik meg legerősebben az egész ligetben. A körhintáknál harci dalokat árusítanak, a kis kávéház női zenekara meg folyton a Himnuszt, Rákóczi-indulót és a Kossuth-nótát játszsza, mely utóbbinak a dallamára a következő szöveget énekli a lelkes közönség:

Tisza Pista azt üzente
Hiányos a regimentje,
De ha elküld jó királyunk
A szerbeken beszüt állunk,
Éljen a magyar szabadság!
Jeszzen Szerbia.

A mutatványos bódék kikiáltói szintén beszövik mondókáikba a háborut.

— Itt a híres brazilai pók — harsogja az

egyik. — Megmondja mindenkinek a nevét. Megmondja, hol szolgált, melyik ezredhez vonul be a háboruba, katonai dolgokról beszél. Felnőtteknek husz fillér, katonák, ha nincsenek is egyenruhában, csak a felét fizetik.

Mindenütt csak a katonaság és a háboru. A bevonult legénység között szivart osztogat egy uri ember. Példáját nyomban követik mások is. A vendéglőkben sört fizet a katonáknak a polgárság, a Barocaldi-czirkusz melletti nagy vendéglő tulajdonosa pedig ökölnyi betűkkel irta ki a bejáratra, hogy esténként száz ka onának ad ingyen szállást. A liget leányai csak a háboruért és a katonaságért lelkesülnek, a sor alatt még nem volt, vagy be nem vált fiuk pedig irigykedve nézik a hadfiakat, a kik pár nap mulva lent Szerbiában fognak dicsőséget szerezni s kiknek bajtársai már ma is dicsőséget szereztek a magyar névnek.